

Regiszterfüggő változatok a középmagyarban: projekt- és korpuszbemutató

A középmagyar kor az első olyan korszaka a magyar nyelv történetének, amely lehetővé teszi regiszteralapú kutatásokat. Sőt, épp a regiszterek gazdagsága az, amely dilemma elé állítja a kutatót: hogyan tud a korszak egy-egy nyelvi jelenségéről általánosabb jellegű leírást adni, milyen forrásból származó adatokra építve – a regiszterek, azaz a szituációfüggő nyelvhasználati változatok ugyanis nagyobb mértékben különbözhetnek egymástól, mint egy-egy nyelvjárás.

Általánosan elfogadott feltételezés, hogy a nyelvi változások elsősorban az informális beszélt nyelvből indulnak, ugyanakkor ez az a regisztertípus, amely a régebbi korszakok vizsgálata során nem áll rendelkezésre. A Nyelvtörténeti Kutatócsoport korábbi projektjeinek keretében épített Történeti magánéleti korpusz célja az volt, hogy olyan szövegeket tegyen normalizált és morfológiailag elemzett változatban kereshetővé, amelyek a lehető legközelebb állnak az élőnyelvhez. Ez a korpusz számos különböző témájú kutatáshoz szolgáltatott adatot, ugyanakkor a más regiszterekre irányuló alkalmankénti kitekintések azt mutatták, hogy mindenképpen indokolt a különböző szövegtípusok összehasonlító vizsgálata.

A *Regiszterfüggő változatok a középmagyarban* c. projekt 2020 novemberében indult kettős célkitűzéssel: egyrészt újabb szövegtípusokat kívánt normalizált és morfológiai elemzett változatban a kutatások számára elérhetővé tenni, másrészt a projekt résztvevői maguk is végeznek regiszterek közötti összehasonlító elemzéseket különböző morfoszintaktikai, ill. pragmatikai témákat vizsgálva. A projektbemutató során egyfelől áttekintést adunk az új korpusz építésének lépéseiről, és ismertetjük, jelenleg milyen szövegek, ill. keresési funkciók elérhetők, másfelől a projekt pragmatikai kutatásaiból mutatunk be esettanulmányokat. A tervezett program a következő:

Gugán Katalin – Sass Bálint: A Középmagyar emlékirat- és drámakorpusz bemutatása

Varga Mónika: *Alig ha /ingyen sem gondoltam* – pragmatikai markerekről középmagyar regiszterekben

Dér Csilla Ilona: Egymást vonzó ellentétek – ellentétes diskurzusjelölő-kombinációk középmagyar kori önéletírásokban

Dömötör Adrienne: Grammatikalizáció alulnézetből – az *úgymond* elem középmagyar regiszterekben